

دورهمی و صله رحم به بهانه برگزاری جشن‌هایی همچون مراسم

یلدا بهانه‌ای یک دقیقه‌ای برای

شب یلدا یا همان شب چله، حسن ختام پاییزی برای استقبال از زمستان است. در آخرین روز فصل پاییز و اولین شب فصل زمستان، فاصله بین غروب تا طلوع خورشید در صبح اول دی بیشترین طول شب را دارد؛ فاصله‌ای که البته خیلی هم زیاد نیست و فقط یک دقیقه است! یله یلدا فرقی با شب‌های قبلی و بعدی خود فقط یک دقیقه است اما همین تفاوت یک دقیقه‌ای هم باعث شده تا ما به بهانه این

زهر چیدری

دبیر چاردیواری

یک دقیقه تاریکی، بیشتر حواس مان به یکدیگر باشد و قدر همدیگر را بدانیم.

به همین دلیل هم ایرانیان از دیرباز و از همان دوران باستان به مناسبت شب یلدا که در باورهای میترائیسم یا مهری روز تولد خورشید است، دور هم جمع شده و آیین‌های باستانی را بجا می‌آوردند.

محور این دورهمی‌ها هم بزرگ‌ترهای خانواده و فامیل بودند. همه در خانه پدر بزرگ و مادر بزرگ یا سایر بزرگ‌ترهای فامیل جمع شده و در این دورهمی با شاهنامه خوانی و فال حافظ ضمن گرمی داشت آیین نیاکان مان پیوندی دوباره میان سنت‌های گذشته و فرهنگ امروزی برقرار می‌کردند. هنوز هم یلدا مثل دوران گذشته بهانه‌ای برای دور هم جمع شدن خانواده‌ها و صله رحم و دیدار با بزرگ‌ترهاست.

هر چند سنت زیبای یلدا هم از برخی آسیب‌ها در امان نبوده و تجمل‌گرایی و چشم و هم‌چشمی در کنار گرانی و مشکلات اقتصادی گاهی وقت‌ها باعث شده تا جشن یلدا ی برخی خانواده‌ها از سنت‌های اصلی خودش فاصله بگیرد.

با تمام این‌ها همچنان باید یلدا را گرمی داشت، چرا که به بهانه یک دقیقه سیاهی بیشتر، نور حضور دور هم و یاد کردن از بزرگ‌ترهای خانواده و فامیل را در دل ما می‌تاباند. پای صحبت‌های سید امیر عباس عبداللّهی، جامعه‌شناس مذهبی می‌نشینیم تا در گفت و شنود با وی یلدا را از نگاهی دیگر ببینیم.

■ به نظر می‌رسد جشن‌هایی که در مناسبت‌هایی همچون یلدا گرفته می‌شود در ایجاد انسجام اجتماعی و بجا آوردن سنت‌ها و همچنین توصیه‌های دینی همچون صله رحم بسیار اثرگذار است. اهمیت برگزاری چنین مراسمی را در دنیای امروز و در جامعه کنونی چگونه ارزیابی می‌کنید و برپایی چنین مراسمی چقدر می‌تواند به انسجام خانواده و فامیل کمک کند؟

با توجه به ویژگی‌های عصر دیجیتال و عصر دیتا و تغییراتی که در ساختار خانواده‌ها ایجاد شده و خانواده‌ها از خانواده‌های تویی شکل یا گسترده به خانواده‌های عصایی یا موزائیکی و هسته‌ای تبدیل شده است، مناسبت‌هایی مثل شب یلدا می‌تواند به انسجام خانواده کمک کند. این مسأله انسجام بخشی می‌تواند برای پیوستگی میان خانواده‌ها اهمیت زیادی

داشته باشد. به خصوص در زمانه‌ای که با عنایت به گسترش فضای مجازی و سبک زندگی ناشی از آن شاهد گسست پیوندهای خانوادگی هستیم، مناسبت‌های این چنینی بهانه‌ای برای گرد هم آمدن خانواده‌ها فراهم می‌کند و این گردهمایی‌ها رشته‌های پیوندهای خانوادگی را دوباره به هم گره زده و حتی مستحکم‌تر می‌کند. این مسأله با عنایت به فرورفتگی‌ها و گسل‌های اجتماعی اتفاق افتاده در جامعه می‌تواند بسیار حائز اهمیت باشد. مراسمی مانند شب یلدا، عید نوروز یا

سایر جشن‌های ملی و مذهبی و جمع شدن خانواده‌ها گرد هم به این مناسبت‌ها می‌تواند بخشی از شکاف‌هایی را که عصر دیجیتال به ما تحمیل کرده ترمیم کند و خانواده‌ها با دور هم نشستن و در کنار هم بودن، انس و الفت بیشتری نسبت به همدیگر پیدا می‌کنند. همین

ایران بررسی کنیم، می‌بینیم که این شب به عنوان شبی برای همبستگی و دور هم نشستن و تجدید میثاق‌های اجتماعی بوده است. در زمان قدیم خانواده‌ها و فامیل با کمترین امکانات دور هم می‌نشستند و پذیرایی این مهمانی و دورهمی در حد دانه کردن انار یا پذیرایی با میوه‌های خشک مثل انجیر و کشمش بود. در واقع قدیم‌ترها، بزرگ‌ترهای فامیل هر چه را در دسترس داشتند به عنوان پذیرایی وسط می‌گذاشتند اما بحث اصلی پذیرایی یا چگونگی تزئین سفره‌های یلدایی نبود، بلکه اصل ماجرا این بود که خانواده‌ها کنار هم بنشینند و با هم گفت‌وگو کنند تا انتقال فرهنگی و انتقال پدیده‌های اجتماعی اتفاق بیفتد اما در سال‌های اخیر با طرح مباحث تجملاتی و برخی زوائد، با عنایت به شرایط اقتصادی موجب شده تا این اصل دورهمی و صله رحم تحت تأثیر قرار بگیرد و هدیه‌های آنچنانی یا آجیل‌های گران قیمت و تزئینات تجمل‌گرایانه، اصل همبستگی و بهانه اصلی جشن‌های این چنینی را زیر سؤال ببرد. یعنی هر قدر تجمل در مناسبت‌هایی همچون شب یلدا زیادتر شود، ارتباط و انس اجتماعی

صحت کردن در شرایطی که اغلب ما کمترین فرصت را برای گفت‌وگوی اعضای خانواده با یکدیگر داریم، می‌تواند نقش بسیار مهمی در ایجاد مودت میان اعضای خانواده و فامیل داشته باشد و اصولاً فلسفه صله رحم و سفارشی که در اسلام بر آن شده است نیز بر همین مناسبت و ما می‌بینیم به بهانه‌هایی همچون شب یلدا اعضای خانواده دور هم جمع می‌شوند و این صله رحم و این ارتباطات خانوادگی و فامیلی در چنین مناسبت‌هایی تقویت می‌شود.

■ جشن یلدا درست است که یک آیین باستانی و سنت ایرانی است که به واسطه صله رحم آن رنگ و بوی اسلامی و دینی هم پیدا کرده اما در سال‌های اخیر شاهد ورود آفت تجمل‌گرایی به مراسم یلدایی بوده‌ایم به طوری که هزینه‌های گزافی برای برپایی جشن و مراسم شب یلدا صرف می‌شود و برخی خانواده‌ها این دورهمی خانوادگی را به یک مراسم پر زرق و برق برای نمایش ثروت و داشته‌های خود تبدیل می‌کنند. آسیب چنین رفتاری را بر فلسفه اصلی دورهمی شب یلدا چگونه می‌بینید؟

اگر بخواهیم بحث خود شب یلدا را در طول تاریخ